

Správa o činnosti SDS v roku 2021

Spišský dejepisný spolok evidoval od svojho založenia do 31. decembra 2021 prijatie 672 členov. K tomuto dátumu mal v evidencii 374 aktívnych členov, z toho 5 zakladajúcich, 7 čestných, 20 kolektívnych, 304 riadnych a 37 podporujúcich členov. Na zasadnutiach výboru bolo v priebehu roka 2021 prijatých 12 nových členov. Valné zhromaždenie v tomto roku nevyhlásilo žiadnych členov a o ukončenie členstva požiadali dvaja členovia.

Činnosť spolku sa mala v roku 2021 riadiť plánom schváleným na XXVII. valnom zhromaždení ešte v roku 2019 v Kežmarku, avšak z dôvodu pandémie koronavírusu bol spolok nútený odložiť takmer všetky plánované aktivity. Už v predchádzajúcom roku nebolo možné uskutočniť archeologickú konferenciu ani exkurziu po pamiatkach Šariša a v tomto roku sa situácia opakovala.

V prvej polovici roka nám protipandemické opatrenia druhej vlny pandémie koronavírusu neumožnili pripraviť naše tradičné valné zhromaždenie. Po miernom zlepšení situácie sa nám podarilo zrealizovať XXIX. valné zhromaždenie (ďalej VZ) Spišského dejepisného spolku (ďalej SDS) až 28. augusta 2021 v kongresovej sále Mesta Spišské Podhradie. Napriek istým opatreniam bola účasť členov pomerne vysoká. Stretnutia sa zúčastnilo 72 riadnych a prispievajúcich členov SDS, 3 kolektívni členovia a 3 hostia. Dôvodom vyššej účasti bolo iste aj zorganizovanie spolkového podujatia po dlhšom čase a zavážili aj zaujímavé prednášky. Po úvodnom príhovore predseda spolku PhDr. František Žifčák uvítal primátora mesta Spišské Podhradie MVDr. Michala Kapustu a poďakoval mu za spoluprácu pri organizovaní VZ. Primátor pozdravil účastníkov VZ a zdôraznil, že mesto Spišské Podhradie ako kolektívny člen SDS s potešením prijalo možnosť usporiadať toto podujatie a zároveň ubezpečil, že aj v budúcnosti bude mesto nápomocné pri príprave ďalších spolkových akcií. V úvodnej časti vystúpil ešte podpredseda spolku PhDr. Marián Soják, PhD. a v mene výboru a všetkých aktívnych členov zablahoželal predsedovi spolku k jeho významnému životnému jubileu – sedemdesiatym narodeninám.

V úvodnej odbornej časti odzneli tri prednášky venované dejinám mesta. Príspevok s názvom *Unikátne pohrebisko zo staršej doby bronzovej v katastri mesta* predniesol PhDr. Marián Soják, PhD. Druhú prednášku si pripravil Mgr. Peter Labanc, PhD. na tému *Procesia na sviatok Božieho tela v stredovekom Spišskom Podhradí*. Prednášajúci sa nemohol zasadiť a jeho prednášku prečítal Mgr. et Mgr. Vladimír Olejník,

PhD. Poslednou prednáškou *Konfesionálne spory v Spišskom Podhradí začiatkom 17. storočia* ukončila odbornú časť Mgr. Monika Bizoňová, PhD.

Rokovanie pléna VZ potom pokračovalo voľbou návrhovej komisie pre vypracovanie návrhu uznesenia pléna. Za jej členov boli zvolení: Ing. Eduard Pavlik, Dana Rosová a PaedDr. Ján Dravecký, PhD. Prítomní si vypočuli správu o činnosti za rok 2020 tajomníčky SDS PhDr. Slávky Sámellovej a správu o hospodárení za rok 2020 PhDr. Soni Pollákovéj, pokladníčky SDS, ktorá zároveň poďakovala členom za príspevky 2 % z odvedenej dane. Tie predstavujú pre spolok každoročne významnú položku príjmov. Správu revízorov hospodárenia prečítal Ing. Ján Čarnogurský, člen revíznej komisie SDS. V správe revízorov hospodárenia bolo konštatované, že všetky výdavky – honoráre a prevádzkové náklady boli prerokované a schválené výborom SDS na základe stanov spolku. Doklady boli riadne zaúčtované v peňažnom denníku. Ten bol vzorne a prehľadne vedený podľa predpísaných rubriek a finančných predpisov. Prítomní členovia spolku schválili všetky predložené správy.

Po prestávke s občerstvením pokračovalo VZ návrhom programu činnosti SDS na rok 2023. Predseda pripomenul členom schválený plán činnosti na rok 2022, podľa ktorého by mal SDS zorganizovať dve konferencie: jarnú konferenciu na tému *Šľachta na Spiši – Páni z Lomnice* a jesennú konferenciu *Život v spišských jaskyniach*. Valné zhromaždenie potom hlasovaním rozhodlo, že jarná konferencia v roku 2023 bude venovaná téme *Spišská meď v dejinách Spiša* a jesenná priblíži tému *Historická slovenčina na Spiši*. Keďže sa exkurzia do Šariša presúva na rok 2022, exkurziu v smere povodia rieky Torysy pripraví výbor v roku 2023. Mgr. Ján Endrödi pripomenul, aby sa v nasledujúcich rokoch pamätalo na prípravu konferencie k ďalším významným rodom na Spiši a Mgr. Peter Zmátlo, PhD. predložil návrh na uskutočnenie konferencie k pandémiám a epidémiám na Spiši.

V ďalšej časti tajomníčka spolku prečítala mená členov spolku, ktorí mali alebo budú mať v roku 2021 životné jubileá. Minútu ticha si plénum uctilo pamiatku členov, ktorí nás opustili v roku 2020 a 2021. Predseda spolku predložil VZ návrh, aby bolo udelené čestné členstvo SDS muzikológovi doc. PhDr. Františkovi Matúšovi, CSc., venujúcemu sa vo svojom dlhoročnom výskume dejinám hudby na Spiši. Mgr. Erika Cintulová navrhla za čestnú členku SDS PhDr. Eleonóru Baráthovú, spisovateľku a výnimočnú odborníčku na dejiny Kežmarku, autorku mnohých publikácií, monografií, televíznych a rozhlasových relácií. Plénum jednomyselne predložené návrhy schválilo. Pre neplatenie členských poplatkov sa mali na VZ vylúčiť niektorí členovia spolku, avšak predseda navrhol, aby sa tento rok upustilo od ich vylúčenia aj z dôvodu, že sa neuskutočnili všetky tradičné podujatia spolku, kde by mohli svoje členské príspevky vyrovnáť. Plénum návrh prijalo.

Prítomní členovia si prevzali novú ročenku *Z minulosti Spiša XXVIII/2020*. Predseda upozornil, že ide zatiaľ o najobsiahlejšiu ročenku, ale predajnú cenu odporučil ponechať pre nečlenov na 10,- € a pre členov SDS 7,- €. Plénum tento návrh taktiež schválilo.

V diskusii vystúpila členka Dana Rosová a informovala členov o ocenení, ktoré bolo spolku udelené v rámci jubilejných osláv 100. výročia založenia Odboru Matice slovenskej v Spišskej Novej Vsi. Cena predsedu Matice slovenskej za zachovávanie tradícií a odkazu našich predkov bola odovzdaná predsedovi SDS samotným predsedom Matice JUDr. Mariánom Gešperom.

Na podnet predsedu SDS oboznámil Ing. Jozef Daniel, predseda sekcie dejín baníctva Banického spolku Spiš prítomných so situáciou ohľadne expozície histórie baníctva v Multifunkčnom centre v Spišskej Novej Vsi, ktorú Slovenské technické múzeum v minulom roku plánovalo z dôvodu úsporných opatrení zrušiť. Banický spolok dostal na 5 rokov bezplatne od STM do prenájmu časť expozície a podarilo sa ju za pomoci Košického samosprávneho kraja a Mesta Spišská Nová Ves ponechať v priestoroch Multicentra. Spolok naďalej pokračuje v činnosti a pripravil samostatnú výstavu z oblasti mapovania a geológie. Zároveň poďakoval SDS za list, ktorý spolok zaslal na Ministerstvo kultúry so žiadosťou o zachovanie tohto pracoviska. Ponúkol tiež priestory Banického spolku Spiš na uskutočnenie plánovanej konferencie o spišskej medi. Miloš Greisel ponúkol v rámci tejto konferencie prezentáciu podzemia a štôlní, kde sa med' ťažila. Predseda SDS poďakoval za tieto návrhy a ubezpečil prítomných, že budú využité pri príprave konferencie.

Administrátor webovej stránky Ing. Eduard Pavlik stručne zhodnotil 3 roky existencie spolkovej stránky. Vysvetlil, že sa nedarí doplniť niektoré rubriky, najviac ho však mrzí rubrika Pamiatky, na ktoré je Spiš bohatý. Ďalšou menej zaplnenou rubrikou sú Osobnosti, kde je predstavených okolo 30 osobností, pričom by ich mohlo byť niekoľko stoviek. Naopak vyzdvihol rubriku Knižnica, a to konkrétne bibliografiu k dejinám Spiša a rubriku Pohľadnice zo Spiša. Chýba naďalej aktivita členov aj na blogu webovej stránky.

Na záver podujatia Eduard Pavlik za návrhovú komisiu prečítal znenie návrhu uznesenia pléna XXIX. valného zhromaždenia SDS. Valné zhromaždenie uznesenie jednomyselne schválilo.

Podľa schváleného plánu činnosti SDS sa v roku 2021 mali uskutočniť dve samostatné konferencie, ale pre zlú situáciu s pandémiou sa na jar výbor rozhodol spojiť obidve konferencie do jednej s názvom „Migrácia obyvateľstva Spiša v minulosti a valašská kolonizácia“ s termínom 16. október v Poprade. Mala pozostávať z dvoch blokov. V prvej časti k migrácii obyvateľstva na Spiši by odznelo 6 prednášok a v druhej časti konferencie,

venovanej valašskej kolonizácii mali vystúpiť s prednáškami 3 členovia spolku. Na valnom zhromaždení členovia spolku schválili konanie konferencie pri zhoršenej situácii iba v prezenčnej forme a nesúhlasili s on-line konferenciou. Tretia vlna pandémie a nové opatrenia obmedzujúce počet účastníkov v prípade hromadných podujatí nás ale prinútili zvážiť situáciu a presunúť konferenciu opäť na ďalší rok 2022.

V roku 2021 zasadal výbor len v čase uvoľnených pandemických opatrení, a to len 2 krát - 21. júna (101. zasadnutie) a 24. septembra (102. zasadnutie). Zasadnutia sa uskutočnili v Spišskom múzeu v Levoči. Ich hlavným obsahom bola príprava a zhodnotenie XXIX. valného zhromaždenia, plánovanie konferencie, riešenie a koordinácia ďalších aktivít spolku ovplyvnených pretrvávajúcou pandemiou, príprava ročenky Z minulosti Spiša a prijímanie nových členov. Zasadnutia redakčnej rady ročenky SDS prebiehali po zasadnutí výboru a tiež priebežne elektronicky. Po úmrtí čestného predsedu Ivana Chalupeckého sa uvoľnilo miesto v redakčnej rade. Za nového člena redakčnej rady bol na návrh predsedu výborom schválený Mgr. Martin Furmanik, PhD., odborný pracovník Múzea Spiša v Spišskej Novej Vsi.

Členov SDS sa snažíme informovať o našich aktivitách aj na našej webovej stránke. Administrátor stránky Eduard Pavlik prakticky na každom zasadnutí výboru pripravuje prehľad o využívaní našej webovej stránky, ktorú napr. navštívilo od 25. augusta 2021 až 1101 záujemcov. Aktívnych používateľov bolo 247 a 49 ľudí sa pravidelne na stránku vracia. Podľa národností ich tvorilo až 80 % Slovákov, ďalej nasledovali Maďari, Nemci, Holanďania a Poliaci. Najviac sledovaná bola ročenka Z minulosti Spiša, fotografie, pohľadnice i ostatné publikácie. Taktiež chceme vyzvať našich členov na aktívne používanie tejto stránky, kde nájdú nielen aktuality, ale aj informácie o možnostiach zaplataenia členských príspevkov. Plánovanú novú facebookovú stránku sa nám, žiaľ, nepodarilo spustiť.

Záverom musíme konštatovať, že rok 2021 je druhým rokom, kedy sme nemohli usporiadať ani jednu vedeckú konferenciu a našu tradičnú exkurziu. Znamená to, že aj plány činnosti sa posunú o ďalší rok. Teší nás, že sme sa mohli s našimi členmi stretnúť aspoň na valnom zhromaždení a informovať ich o našej činnosti. Zároveň dúfame, že v roku 2022 bude situácia priaznivejšia a spolok bude môcť zrealizovať svoje plánované podujatia a ďalšie aktivity bez obmedzení.

Slávka Sámelová, tajomníčka SDS